

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Loloma—na Uto ni Kosipeli

Eda sega ni rawa ni lomana dina na Kalou kevaka eda sega ni lomani ira na lewe ni noda ilakolako ena bula oqo.

Oi kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, ni a veiqaravi voli na noda iVakabula vei ira na tamata, a tarogi Koya na loya dauvakatataro, “Vakavuvuli, a cava na ivakaro levu ena ivunau?”

E vola o Maciu ni a sauma vakaoqo ko Jisu:

“Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega.

“Ai matai ni ivunau oqo ka levu.

“A sa tautauvata na kena ikarua, Mo lomana na kai nomu me vaka ko lomani iko.”¹

E tinia o Marika na itukutuku ena nona vosa na iVakabula: “Sa sega e dua na ivakaro sa uasivi ena ivakaro ruarua oqo.”²

Eda sega ni rawa ni lomana dina na Kalou kevaka eda sega ni lomani ira na lewe ni noda ilakolako ena bula oqo. Sa vakakina, ni da sega ni rawa ni lomana vakavinaka na wekada kevaka eda sega ni lomana na Kalou, na Tamada taucoko. E tukuna vei keda na iApositolo o Joni, “Ia na vunau oqo eda sa rawata mai vei koya, Me lomana talega na wekana ko koya sa lomana na Kalou.”³ Eda luvena vakayalo kece na Tamada Vakalomalagi, ni

vakakina, eda sa veitacini ka veigani. Ni da nanuma tiko na dina oqo, ena rawarawa cake na noda lomani ira kece na luvena na Kalou.

Na ka dina, ni loloma sai koya na uto ni kosipeli ka noda iVakaraitaki o Jisu Karisito. Na Nona bula na isolisoli ni loloma. Na tauvimate e vakabula o Koya; na lolovira e laveta cake o Koya; na ivalavala ca e vakabula o Koya. O ira na dauvakacaca cudrucudru era vakamatei Koya. E voqa tikoga mai Kolikoca na veimala ni Nona vosa ni yalololoma, “I Tamaqu, kakua ni cudruvi ira; ni ra sa sega ni kila na ka era sa kitaka.”⁴ —na ivakaraitaki cecere ena bula oqo ni yalololoma kei na dauloloma.

E vuqa na itovonibula era ivakaraitaki ni loloma, me vaka na yalovinaka, dauvosota, dauveinanumi, veiciqomi, kei na veivosoti. Ena noda bula veimaliwai, oqo kei na veitovonibula tale eso vakaoqo ena vakatakila mai na loloma e tu e lomada.

E vakavuqa ni dau vakaraitaki mai na noda loloma ena noda veitaratara vakaikeda e veisiga yadua. Sa bibi sara na noda rawa ni raica ka kila na nona leqa e dua ka qai veivuke kina. Au dau vakamareqeta na vakasama e vakaraitaki ena serekali lekaleka:

*Ena bogi au dau tagi
Sa rui lekaleka noqu rai
Vua tale e dua e boko noqu rai.
Ia se bera vakadua
Niu veivutunitaka
Na noqu cakavinaka.⁵*

A vakaraitaki vei au ena dua na gauna walega oqo e dua na ivakaraitaki veilauti ni loloma yalovinaka—ka a sega ni laurai taumada na vuana. Ena yabaki 1933, ka lailai sara tu kina na cakacaka ena vuku ni Leqa ni Bula Vakailavo, dredre me kunei na cakacaka. A yaco ena tokalau kei Amerika. Se qai taurivola mai na vuli torocake o Arlene Biesecker. Ni oti e dua na vaqara cakacaka balavu, sa qai rawata e dua na cakacaka ena dua na vale ni culacula vakadauculacula. Era dau saumi ga na cakacaka ena valeniculacula ena levu ni isulu era cula rawa vakaoti ena dua na siga. Na levu ni isulu era cula rawa na levu ni kedra isau.

Ena dua na siga ni se qai tekivu cakacaka wale ena valeniculacula, a sotava o Arlene e dua na iwalewale ni cakacaka a veilecayaki ka vakatubu rarawa vua. A dabe toka ena nona misini ka tovolea me sereka na wa ka cula cala ka me rawa ni vakaotia na isulu e cula tiko. E vaka me sega ni dua e rawa ni vukea, ni ra sa vakatoto kece tiko na dauculacula me ra vakaotia na levu ga ni isulu era cula rawa. Sa lomaleqa ka oti na vakanuinui nei Arlene. Sa tekivu me tagi vakamalua.

E dabe basai Arlene o Bernice Rock. E qase cake ko koya ka matai ena culacula. Ni vakaraica toka na lomaleqa nei Arlene, sa mani biuta tu o Bernice na nona cakacaka ka gole ki yasai Arlene, ka dusimaki koya ka vukei koya ena yalovinaka. A toka ga me yacova ni sa dei tale na yaloi Arlene ka vakaotia rawa na isulu a cula tiko. Sa qai lesu tale o Bernice ki na nona misini, sa calata na madigi me a vakaotia na levu ga ni sulu e rawata, kevaka a sega ni laki veivuke.

Ena dua ga na cakacaka ni loloma kei na yalovinaka, a yaco me rau veitokani tu ena nodrau bula taucoko o Bernice kei Arlene. Rau sa mani dui

vakawati ka vakaluvēni. Ena dua na gauna ena 1950 vakacaca, a solia kina o Bernice, ka sa lewena tu na Lotu, vei Arlene kei na nona matavuvale e dua na iVola i Momani. Ena 1960, eratou sa papitaiso kina me ratou lewena na Lotu o Arlene kei na watina kei iratou na luvedrau. E muri eratou qai lai vauci vata ena dua na valetabu savasava ni Kalou.

Na vua ni yalololoma e vakaraitaka o Bernice ena nona biuta tu nona cakacaka ka laki vukea e dua erau sega ni veikilai, ia a sotava tu na leqa ka gadreva na veivuke, e sega ni wili rawa na tamata, o ira na bula kei ira era sa mate, era sa marautaka tu ena gauna oqo na cakacaka vakalotu veivakabulai ni kosipeli.

Ena veisiga yadua ni noda bula sa dau soli vei keda na madigi me da vakaraitaka na loloma kei na yalovinaka vei ira era tu wavoliti keda. E kaya o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E dodonu me da nanuma tiko o ira na tamata eda sotava ena ikelekele ni

motoka, valenivolavola, ena liva, kei na veivanua tale eso sai ira na iwase ni kawatamata sa solia mai vei keda na Kalou me da lomana ka qarava. E sega ni yaga vei keda ni da tukuna na veitacini raraba ni kawatamata kevaka eda sega ni rawa ni raici ira era tu wavoliti keda me ra tacida ka ganeda.”⁶

E vakavuqa ni dau sega ni namaki na kena yaco mai na madigi me da vakaraitaka noda loloma. E dua na ivakaraitaki ni mataqali madigi vakaoqori a taba ena dua na niusipepa ena Okotova 1981. A vakauqeti au vakalevu na loloma kei na yalololoma e tukuni kina kau se maroroya tu ga kina ena loma ni 30 na yabaki sa oti ena noqu faile.

E vakaraitaki ena itukutuku e dua na vuka sega ni dau kele ni dua na waqavuka ni Alaska Airlines mai Anchorage, Alaska, ki Seattle, Washington—era vodo tiko e 150 na pasidia—a vagolei ki na dua na tauni vakayawa mai Alaska me laki vakavodoka mai e dua na gone mavoa sara tu vakaca. E cavuka e

dua na ua ni ligana na cauravou lailai yabaki rua oqo ena nona lutuka eso na kavoro ni iloilo ni qito voli ena yasa ni nodratou vale. Na tauni oqo e rauta ni 450 na maile (725 km) ki na ceva kei Anchorage ka sega ni tiko ena sala ni vuka oqo. Ia, era a vakauta na tabana ni veiqaravi ni bula e dua na kere veivuke bibi, sa mani vagolei kina na vuka me laki vakavodoki na gone ka kau yani i Seattle me laki qaravi ena dua na valenibula.

Ni vakaroro yani na waqavuka volekata na tauni ko ya, era tukuna na vuniwai vei pailate ni sa rui lako vakalevu na nona dra na gonetaganē ka na sega ni rawa ni bula kevaka e vukataki sara ki Seattle. A mani lewai me vukaca tale e 200 na maile (320 km) ki Juneau e Alaska, na siti voleka duadua ka tiko na kena valenibula.

Ni laki talaca na gonetaganē ki Juneau, sa qai mua na vuka ki Seattle, sa berata tu ena vica na auwa na nona gauna tuvai. Sega vakadua ni dua na kudru mai vua e dua na pasidia, e dina ga ni levu vei ira sa na calata nona iloku kei na nodra waqavuka. Ia ni toso na gauna, era a tausoli, ka kumuna rawa e dua na umailavo vinaka me baleta na cauravou kei na nona matavuvale.

Ni vakarau me ro yani ki Seattle, era kaila na pasidia ni kacivaka mai o pailate ni sa walesitaki mai vua ni sa daumaka na cauravou oya.⁷

E votu mai noqu vakasama na vosa ni ivolanikalou: “Ia sa vu mai vei Karisito na loloma sa uasivi sara, . . . ia sa kalougata ko koya sa kunei vua na loloma oqo ena siga mai muri.”⁸

Kemuni na taciqū kei na ganequ, eso na noda madigi cecere me da vakaraitaka kina noda loloma ena yaco ena loma ni lalaga ni noda vale. Na loloma e dodonu me uto ni bula vakamatavuvale, ia ena so na gauna e dau sega. E rawa ni dau levu na sega ni vosota, levu na veiba, levu na veivala, levu na wainimata. E lelevaka o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “Na cava na vuna e dau vagolei kina vakavuqa na noda vosa kaukauwa vei [ira] eda dau lomana [duadua] vakalevu? Na cava na vuna [eda] dau vosa kina me vaka na isekele ka totolo na

kena veivakamavoataki?”⁹ Ena duidui beka na isau ni veitaro oqo vei keda yadua, ia na kena dina ni sega ni dua na ka na vuna. Kevaka me da muria na ivunau ni veilomani, sa dodonu me da dau yalovinaka ka veirokorokovi vei ira na tamata.

E dina ni na tu eso na gauna me yaco kina na veivakadodonutaki. Me da nanuma tikoga, na ivakasala ena Vunau kei na Veiyalayalati—e kaya vakaoqo, ni sa yaga me caka na veivunau, ia me kusarawa me lomani koya tale e vunauca.¹⁰

Au nuitaka ni da na dau segata me da dau veinanumi ka kauwaitaka na nodra vakanananu kei na nodra nanuma o ira era tu wavoliti keda. Me da kakua ni dau veivakalailaitaki se

veivakacacani. Ia, me da dau yalololoma ka veivakayaloqataki. Sa dodonu me da dau qaqarauni me da kakua ni vakarusa na nona yalodei e dua mai na noda vosa se ivalavala sega ni veinanumi.

Na veivosoti e dodonu me rau salavata kei na loloma. Ena noda veimatavuvale, vakakina vei ira noda itokani, e rawa ni tu na yalo mavoa kei na tatawasewase. Au kaya tale, e sega ni dua na ka se vakacava na kena lailai na ka sa yaco. E sega ni rawa ka sega ni dodonu meda veivakacacani, veivakarusa se meda ca. Na veibeitaki ena sega ni maca kina na mavoa. Na veivosoti ga ena veivakabulai.

Keirau a veitalanoa ena dua na siga kei na dua na marama totoka sa takali

yani ka vakasauri na nona tukuna mai eso na ka sa veivutunitaka. A tukuna e dua na ka a yaco ena vica vata na yabaki sa oti baleta e dua na dauteitei volekati ratou, eratou a veitokani vinaka ena dua na gauna ia qai basika eso na duidui vei rau vakaveiwatini kei koya. Ena dua na siga qai kerea na dauteitei oqo ke rawa ni takoso ena nodratou tikiniqele ki na nona qele. Ena gauna oqori a mudu kina nona ivakamacala vei au, ena sautanini ni domo, e kaya, “I Baraca Monson, au qai sega ni vakatara vua me takoso ena neitou qele ena gauna oya kei na veigauna kecega ia au tukuna vua me taubale vakabalavu ki na nona qele. Au a cala, kau sa veivutunitaka. Sa takali yani, isa sa dua na ka noqu diva me rawa niu tukuna vua, ‘me vosoti au.’ Sa dua na ka noqu diva me dua tale noqu madigi meu yalovinaka.”

Niu rogoci koya tiko, e votu mai noqu vakasama na rai ni loloma nei John Greenleaf Whittier: “Ena veivosota ni rarawa kece ni gusu se na peni, e rarawataki duadua oqo:’ *Ke a vakakina!*”¹¹ Kemuni na taciquni kei na ganequ, ni da veikauwaitaki ena loloma kei na yalovinaka, eda na levea na mataqali veivutuni vakaoya.

E dau vakaraitaki na loloma ena vuqa na sala kilai: na matadredredre, na yaloyalo, na vosa vakayalovinaka, na vosa veivakayaloqataki. Eso tale na ivakaraitaki e ka vuni, me vaka nomu kauwaitaka na ka e cakava tiko e dua, vakavuvulitaka e dua na

Vienna, Austria

ivakavuvuli ena yalovinaka kei na vosota, sikova e dua na tauvimate se sa tu ga e vale. Na veimalanivosa kei na ivalavala vakaoqori kei na vuqa tale e rawa ni tukuna na loloma.

E vakabauta o Dale Carnegie, e dua na dauvolaivola kilai ka qasenivuli mai Amerika, ni tu vei keda yadua na “kaukauwa me vakalevutaka cake [na] iwiliwili ni marau e vuravura . . . ena nona cavuta e vica na vosa ni vakavinavinaka dina vua e dua e galili ka yalolailai.” E kaya kina, “E rairai o sa na guilecava beka ni mataka na vosa ni yalovinaka o cavuta nikua, ia o koya e cavuti vua ena nanuma tu ena nona bula taucoko.”¹²

Me da tekivu oqo, nikua sara ga, me da dau vakaraitaka na loloma vei ira kece na luve ni Kalou, se ra lewe ni noda matavuvale, noda itokani, noda veikilai, se o ira eda sega sara ga ni veikilai. Ni da duri cake ena veimataka yadua, me da lewa me da sotava ena loloma kei na yalovinaka na veika kecega ena yaco mai vei keda.

E sega ni vakasamataki rawa, kemuni na taciqo kei na ganequ, na loloma ni Kalou ena vukuda. Ena vuku ni loloma oqo, a tala mai kina na Luvena, ena Nona lomani keda sa solia kina na Nona bula ena vukuda, me da rawata na bula tawamudu. Ni sa yaco me da kila rawa na isolisoli sega ni vakatauvatani rawa oqo, ena vakasinaiti na yaloda ena loloma vua na Tamada Tawamudu, vua na iVakabula, kei na kawatamata kecega. Me yaco me vakakina sa noqu masu bibi ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Maciu 22:36–39.
2. Marika 12:31.
3. 1 Joni 4:21.
4. Luke 23:34.
5. Sega ni Kilai o Koya e Vola, ena Richard L. Evans “The Quality of Kindness.” *Improvement Era*, May 1960, 340.
6. *Na iVakavuvuli nei Spencer W. Kimball* ed. Edaward L. Kimball (1982) 483.
7. Raica na “Injured Boy Flown to Safety.” *Daily Sitka Sentinel* (Alaska), Oct. 22. 1981.
8. Moronai 7:47.
9. Gordon B. Hinckley. “Let Love be the Lode-star of Your Life,” *Ensign*, May 1989; 67.
10. Raica na Vunau & Veiyalayalati 121:43.
11. “Maud Muller,” Ena *The Complete Poetical Works of John Greenleaf Whittier* (1878), 206 vakabibitaki na ikuri.
12. Dale Carnegie, in, for example, Larry Chang, *Wisdom for the Soul* (2006), 54.

Mai vei Peresitedi Boyd K. Packer

Peresitedi ni Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua

Na iVakadinadina

Au gadreva meu wasea vei kemuni na dina o ya ka yaga sara meda kila.

Na gauna ni valu kei na veilecayaki sa sala tiko ni noda raica vakatitobu na veika e yaga dina.

Na iKarua ni Valu Levu a dua na gauna lomolomora vakayalo vei au. Au a biuta mai noqu itikitiko mai Brigham City, e Utah, kei na ivakadinadina lalai kau a gadreva me vakalevu cake. Sa voleka ki na neimami kalasi torocake ena vica na macawa mai oqo me tadrava yani na vanua ni valu. Ena noqu ilesilesi ena yanuyanu o Ie Shima, ena vualiku kei Okinawa, e Japani, au a sotava vakalevu na vakatitiqa kei na veilecayaki. Au a gadreva e dua na ivakadinadina ni kosipeli. Au a gadreva meu *kila!*

Dua na bogi au a sega ni moce rawa, au biuta noqu valelaca ka curuma e dua na qara-ni-valu e caka ena tuvai na dramu ni waiwai 50 na qaloni e vakasinai ena nuku ka veitaqataqai wavoki. E sega na delavuvu, kau qasi sara e loma, ka raica yani na kalokalo e maliwa lala, ka tekiduru ka masu.

A yaco mai e dua na ka ni sa vakacagau. Au sega ni vakamacalataka rawa na ka ena yaco keu guta meu cakava sara. E sega na kaukauwa meu vakamacalataka kina, ia e makare tu nikua me vaka ga na bogi ena 65 na yabaki sa oti. Au kila ni o ya e noqu

dina ga, na ivakaraitaki ki vua ga e dua. E vinaka niu sa kila. Au sa *kilavakaidina*, ni a soli mai vei au. Ni oti e dua na gauna, au a qasi mai na qara-ni-valu o ya ka taubale, ka maqusa lesu, ki na noqu idavodavo. E a bogi ni noqu reki kei na kurabui ni yaloqu.

Au a sega ni nanuma meu tamata digitaki, kau vakasamataki ke sa yaco vei au na mataqali ka vakaoqo, sa rawa talega me yaco vua e dua tale. Au se vakabauta tikoga o ya. Ena veiyabaki a tarava, au sa mai kila vakavinaka ni ka a yaco o ya vei au sa dua na rarama me muri kei na icolacola me colati.

Au gadreva meu wasea vei kemuni na dina o ya ka yaga sara meda kila, na veika au sa vulica ka sotava volekata na 90 na yabaki ni noqu bula ka 50 na yabaki ni noqu Vakaitutu Raraba. E vuqa na ka au sa mai kila era yavutaki tiko ena veika e sega ni rawa ni vakatavulici ia e rawa ni vulici.

Me vakataka ga na vuqa na ka era yaga cecere, na kila-ka sa yaga tawamudu era yaco ga mai ena masu kei na vakasama vakatitobu ni tamata yadua. Ni semati vata oqo, ena lolo kei na vulici ni ivolanikalou, ena sureta mai na veivakauqeti kei na ivakatakila kei na vakasolokakana ni Yalo Tabu.